

“Vi skulle aldrig få bygga kyrkor i deras länder”

– En undersökning om attityder gentemot islam och muslimer bland elever på en katolsk friskola

Av: Evangalin Fernando
Handledare: Jenny Berglund

Abstract

Sweden is today a country with ethnic, cultural and religious diversity. My aim in this study is to study what view of Islam and Muslims that students at a Catholic school in Stockholm have. The reason why Catholic schools are interesting to study is that previous research has showed that Muslim students around Europe often attend catholic schools as they are regarded as more tolerant towards religion.

This study is based on a questionnaire and personal interviews with upper secondary students at the Catholic school in Stockholm. The result is compared with previous research on students of the same age group (12-15 years).

The results of the survey show that the majority of students have a positive attitude towards Islam and Muslims, but that there is a small group at the Catholic School who have negative attitude towards Islam and Muslims. The negative attitude increases when it comes to the Muslim's rights, for example the right to build mosques in Sweden. The results also show that students with parents with higher education are more tolerant than students with parents with no academic education.

I have used Mattias Gardell's definition of Islamophobia to analyze the result from the survey and interview among the students at the Catholic school. When using this definition, we can see that the students have some islamophobic thoughts about Muslims and Islam. The results indicate that the school needs to actively work with this question in a more constructive way. One of my suggestions are that they need to talk more about Islam and Muslims during the lessons so the students gain knowledge about the religion but also create situations where non-Muslims and Muslims meet. In this way, students can integrate with each other. This study only shows the attitudes among the students at this Catholic School.

Keywords: Catholic school, students, attitude, islamophobia, upper secondary

1. Inledning	s.1
2. Syfte	s.2
3. Frågeställningar	s.2
4. Bakgrund	s.2
5. Metod och material	s.4
6. Tidigare forskning	s.6
7. Teori	s.11
8. Resultat	s.15
9. Analys	s.25
10. Slutdiskussion	s.31
11. Sammanfattning	s.33
12. Källförteckning	s.34
13. Bilagor	s.36

1 Inledning

Det svenska samhället är idag ett mångreligiöst samhälle där vi har olika religioner representerade bland vår befolkning, därför är det viktigt att jag som blivande religionslärare håller mig uppdaterad om vad som sker i vårt samhälle. Det har även resulterat i att skolans ansvar och roll blivit viktigare. Det är viktigt för en lärare att vara medveten om sina elevers inställningar till olika religioner och traditioner. Forskning visar att det finns stereotypa bilder av islam och muslimer vilket har resulterat till att islamofobin i vårt samhälle har ökat.

Begreppet *islamofobi* har på senare år blivit uppmärksammat av såväl media som vardagliga sammanhang och ordet har slagit rot i ny forskning såväl som i stora debatter. Rapporter och undersökningar har visat att det finns en viss fientlighet mot islam och muslimer i vårt svenska samhälle.

Som en blivande ämneslärare är den här studien om elevers attityder gentemot islam och muslimer högst relevant då föreställningarna tillhör vardagen hos en lärare. I läroplanen framgår det tydligt från Skolverkets sida att skolan har ett visst ansvar: "Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där" (Skolverket, 2011).

I rapporten *Islamofobi- en studie av begreppet, ungdomars attityder och unga muslimers utsatthet* av Jonas Otterbeck och Pieter Bevelander (2006) framgår ungdomars attityder gentemot muslimer och islam. I den här studien undersöks elevers attityder mot muslimer och islam i en katolsk grundskola. Resultatet grundar sig på svar från enkätundersökningar bland elever på S:t Eriks Katolska Skola. Skolan ligger vid Sockenplan och har tre högstadielklasser. Resultatet från enkätundersökningen kommer sedan att jämföras med rapporten från 2006. I rapporten står det skrivet att elever i högstadiet är mindre toleranta mot muslimer och islam. Därför har jag valt att göra denna undersökning med fokus på högstadieelever.

Tidigare forskning visar att det är vanligt att föräldrar till muslimska elever i Holland väljer att placera sina barn i katolska skolor (Shadid, Wasif Abdelrahman & van Koningsveld, Pieter Sjoerd, 2006:76). Detta har väckt mitt intresse och därför kommer studien att grunda sig på de rådande attityderna mot islam och muslimer på en katolsk skola i Stockholm. Jag har valt att undersöka/intervjua elever på högstadiet på enbart en katolsk skola och därför kommer resultatet bara spegla de elever som intervjuas och är delaktiga i enkätundersökningen.

2 Syfte

Forskning samt rapporter visar att högstadieelever är mer intoleranta än gymnasieelever gentemot muslimer och islam. Samtidigt klargör annan forskning att många muslimska föräldrar i andra europeiska länder väljer att sätta sina barn på katolska skolor (Shadid, Wasif Abdelrahman & van Koningsveld, Pieter Sjoerd. 2006:76). Mitt syfte är att undersöka hur högstadieelever på en katolsk grundskola förhåller sig till islam och muslimer samt jämföra resultatet med tidigare undersökningar.

3 Frågeställningar

- Vad har eleverna på den katolska grundskolan för attityder gentemot muslimer?
- Vad har eleverna på den katolska skolan för attityder gentemot islam?
- Hur skiljer sig resultatet på den katolska skolan i jämförelse med tidigare forskning?

4 Bakgrund

Åke Sander och Göran Larsson skriver i boken *Islam and Muslims in Sweden* (2008) att det svenska samhället är det samhället i västra Europa som består av den mest heterogena gruppen av muslimer. Dessa muslimer representerar olika bakgrunder vad gäller kultur, tradition, politik, utbildning och ekonomi. Muslimer i Sverige kommer från ett 40-tal olika länder och har sökt sig till Sverige av olika anledningar. I och med att de tidigare nämnda muslimerna kommer från olika håll i världen, från islamiska stater eller sekulariserade länder, är det svårt att uppfatta vad islam i Sverige innebär. Därför bör man undvika att dra slutsatser om muslimers personliga religiösa ståndpunkter (Sander, Larsson, 2008:160). Antalet muslimer har ökat enormt i Sverige och utifrån beräkningar från församlingar år 2010, finns det 400 000 muslimer i Sverige. 110 000 av dessa är medlemmar i en muslimsk församling och 100 000 befinner sig i skolåldern (Berglund, 2012:263).

Den muslimska invandringen till Sverige började först vid 1930-talet men Göran Larsson skriver i boken *Muslimerna kommer- Tankar om islamofobi* (2006) att det inte var förrän på 1970-talet som människor började uppmärksamma den allt större och mer synbara muslimska invandringen. Vid den här tidsperioden började muslimer att be om lov för att få tillåtelse att bygga församlingar och moskéer. Vidare skriver Larsson att många muslimer i

Sverige idag lever ett sekulärt liv och att många muslimer enbart utövar religion vid stora högtider som vid bröllop eller under fastemånaden Ramadan (Larsson, 2006:10).

Sverige är ett för tillfället mångkulturellt land enligt Göran Larsson. Han menar att det finns muslimer representerade från olika världsområden och de flesta är i skolåldern som tillhör olika muslimska församlingar. Författaren Larsson skriver om det viktiga mötet i skolan och vilken betydelsefull uppgift skolan har. Det ingår i kursplanen att lärare ska förmedla demokratiska värderingar vilka främjar elevers källkritiska förmågor. Det är även viktigt att belysa uppkommande samhällsproblem och inte minst sagt islamofobin som alltmer blivit ett uppmärksammat tema i media och inom ramen för vetenskapliga kontexter. Skolan är en mötesplats där muslimska och icke-muslimska elever möts. Undersökningar av läroböcker har visat att läroböcker förmedlar negativa bilder av islam och muslimer. Specifika teman som exempelvis jämställdhet diskuteras vid behandling av islam som ämne, som inte behandlas vid beröring av kristendom eller hinduism. Därför är det ytterst viktigt enligt Larsson att lärare borde arbeta för att visa variation och på den mångfald som finns representerat i olika ämnen. Ett exempel på detta är att det är vanligt med sekulariseringstendenser bland muslimer i västvärlden och Mellanöstern. Det är viktigt att lärarna diskuterar och problematiserar detta med sina elever i skolan, eftersom skolan agerar som mötesplats för detta (Larsson, 2006:35–36).

S:t Eriks Katolska skola vid Enskede är en skola som har en kristen profil. Skolan grundades 1967 och undervisningen bedrevs till en början av nunnor och den svenska biskopen. År 2005 lämnade nunnorna skolan och flyttade till Tyskland. Idag har skolan 225 elever från förskoleklass till årskurs 9. Skolan har ett femtiotal medarbetare där även skolpräster hjälper till med undervisningen. S:t Eriks katolska skola är en friskola och på skolans hemsida framgår det att klasserna är små och att det är en mångkulturell skola där 40 länder finns representerade bland elever och lärare. På hemsidan skriver även skolan att den katolska kyrkan är "världsvid" och på grund av det bedriver skolan en internationell fostran. Precis som läroplanen menar framgår det på skolans hemsida att det är viktigt att eleverna lär sig att umgås och prata med alla utan att etnisk tillhörighet har inflytande eller påverkan på eleverna. Skolan skriver även på hemsidan att eleverna ska lära sig att respektera sin och även andras kulturer och att det finns en kulturell mångfald i skolan. Det är viktigt för skolan att alla elever är uppskattade och respekterade av sin omgivning och det arbetar skolan för (www.sterikskatolskaskola.se). I ett möte med skolans rektor framgår det dock att skolan har problem med främlingsfientlighet och negativa attityder gentemot vissa folkgrupper och

religioner. I skolvalet på den katolska skolan har 17 procent av eleverna lagt en röst på Sverigedemokraterna. Skolan har idag två muslimska elever och rektorn berättar att det finns flera föräldrar med muslimska barn som hört av sig då de vill söka in sig till skolan. Dock har dessa föräldrar haft en del tveksamheter då de varit osäkra på hur deras barn skulle bli bemötta av elever samt personal. Rektorn på skolan berättar även att det finns flera muslimska barn i den katolska skolan i Göteborg.

5 Metod och material

Idealt sett skulle den här studien omfattat alla katolska skolor i Sverige men i en C-uppsats är det dock viktigt att begränsa sig och jag har därför valt att enbart studera högstadieelever på en skola i Stockholm. Eftersom eleverna i högstadielklasserna är minderåriga behövde jag först be om målsmans tillåtelse. Jag skickade därför ut ett brev till samtliga föräldrar (se bilaga) och om någon förälder inte gav tillåtelse till att deras barn deltar i undersökningen har de haft möjlighet att kryssa för ”nej” och lämna in detta till respektive klassmentor. Jag har samtidigt informerat alla föräldrar och elever vad min uppsats berör för ämne och varför jag har valt att göra en enkätundersökning. Detta ingår i de forskningsetiska principerna och en del av dessa är informationskravet och därför är det viktigt att jag skriver vad deltagarna har för uppgift och att det är frivilligt att delta (Vetenskapsrådet, 7). Ett annat krav som måste uppfyllas är samtyckeskravet där den som deltar får tacka nej om man inte vill delta. I detta fall fick föräldrarna ta beskedet åt sina barn. Jag har i samband med ett möte med skolans rektor fått samtycke att genomföra denna enkätundersökning i högstadiet. Jag har även skrivit i informationsbrevet till föräldrarna att alla svar är helt anonyma för att uppfylla konfidentialitetskravet. Jag som även intervjuar har tystnadsplikt och det informerades eleverna om (Vetenskapsrådet, 12).

När eleverna svarat på enkätundersökningen och jag intervjuat några elever sammanställs resultatet precis som Otterbeck och Bevalander valt att göra. Jag kommer därför att presentera resultatet i både tabell- och procentform. Dels för att det blir lättare för mig att jämföra mitt resultat med rapporten men det blir även tydligt för läsarna att ta del av resultatet och förstå. För att jag ska kunna jämföra min studie med Otterbecks och Bevalanders rapport har jag valt att använda mig utav samma enkätfrågor som dem.

Eftersom jag mäter attityder i min undersökning är det lämpligt med en enkätundersökning då jag får möjlighet att få flera bilder och åsikter om ett visst ämne, i detta fall elevers attityder gentemot muslimer och islam. Tim May förklarar i sin bok *Samhällsvetenskaplig forskning*

(2011) de kategorier som finns i enkätundersökningar. Jag kommer i denna uppsats att använda mig av en kategori som han beskriver som den "attitydsmässiga" som går ut på att undersöka om en viss grups attityd till ett visst ämne (May, 2001:114)

När jag träffar eleverna på den katolska skolan inleder jag med att tydliggöra vad mitt uppsatsarbete kommer att handla om och att de närsomhelst kan avstå ifrån att svara på enkäten. Jag kommer även att fråga eleverna om det är några som vill ställa upp på intervju efteråt.

Anledningen till att jag kompletterar min enkätundersökning med intervjuer är för att på så sätt går jag på djupet av elevernas erfarenheter samt tankar. Det gynnar mitt arbete då jag får djupare förståelse om vad de unga har för attityder mot muslimer och islam.

Enkätundersökningarna är mer ytliga och intervjuerna går mer på djupet, därför går dessa metoder hand i hand.

Intervjuer som arbetsmetod gynnar min uppsats då den ökar min förståelse för hur eleverna tänker och varför de tänker som de gör. I boken *Människor och Makter* (2008) skriver Bremborg att en fördel med intervjumetoden är att jag fritt kan välja olika personer att intervjua som kommer från olika bakgrunder med olika slags erfarenheter. En enkätundersökning omfattar ett flertal personer och kan därför vara svårt att tyda. Om det går bra för eleverna kommer jag även att spela in intervjuerna då det blir enkelt för mig att gå tillbaka och lyssna på intervjuerna (Davidsson Bremborg, 2008:36).

Intervjuerna har skett i en fokusgrupp som bestod av elever från högstadiet. Jag har intervjuat eleverna klassvis. Fokusgruppen bestod av enbart elever i högstadiet och gruppen har varit likartad, därför är resultatet tydligt. Något som jag tänkte på när jag genomförde intervjuerna i fokusgruppen var att jag skulle lämna plats för diskussioner och låta deltagarna diskutera på egen hand. Därför var det viktigt att jag formulerade mina frågor väl så att det kunde leda till diskussioner bland deltagare (Davidsson Bremborg, 2008:37).

Enkätundersökningen består av flera frågor som handlar om islam och muslimer. Då jag använt mig av samma frågor som rapporten har därför eleverna på den katolska skolan besvarat på nedanstående påståenden:

1. De flesta muslimer är säkert hyggligt folk
2. Det skulle vara helt okej att bo granne med en skötsam muslimsk person

3. Muslimer i Sverige ska ha rätt att bygga moskéer (religiösa lokaler)
4. Det är alldeles för många muslimer i Sverige
5. Muslimer går det inte att lita på
6. Det borde vara förbjudet för muslimer att få rösta i politiska val
7. De flesta invandrade muslimer är nog laglydiga
8. De flesta muslimer vill bara leva på bidrag

Källa: Otterbeck, Bevelander, 2006:45

Som svar till dessa påståenden kan följande alternativ kryssas i av eleverna: ja det stämmer precis, det stämmer ganska bra, tveksam/vet inte, det stämmer ganska dåligt och nej, det stämmer inte alls. Jag har delat elevernas svar i procentform. Eftersom tidigare forskningar visar att flickor är mer toleranta än pojkar kommer jag även att dela in det på samma sätt som tidigare rapporter och undersökningar.

6 Tidigare forskning

Då det inte finns någon tidigare forskning om attityder gentemot islam och muslimer bland elever i en katolsk skola i Sverige, har jag därför valt att just undersöka attityder bland elever på en katolsk skola för att bidra med något nytt till forskningen. Dessutom visar forskning att föräldrar med muslimska barn placerar sina barn i katolska skolor då dessa skolor är mer toleranta gentemot religioner (Shadid, Wasif Abdelrahman & van Koningsveld, Pieter Sjoerd, 2006:76).

Jag kommer nu att presentera två genomförda rapporter om människors attityder mot muslimer och islam. Den första rapporten utgavs år 1991 och den senaste är från 2006. År 1991 utgavs den första rapporten ut av Håkan Hvitfelt, *Svenska attityder till islam*. Den visar att 65 procent av svenskarna är negativt inställda till islam och muslimer där 88 % av deltagarna menar att islam inte går hand i hand med det sättet som vi styr Sverige på. Högutbildade var mer toleranta än lågutbildade men många av deltagarna av undersökningen menar att islam är en religion som förtrycker kvinnor, att muslimer inte borde få driva församlingar i Sverige och deltagarna ville även skära ner på den muslimska invandringen (Hvitfelt, 1991:104).

År 2006 kom rapporten *Islamofobi- en studie av begreppet, ungdomars attityder och unga muslimers utsatthet* ut av Jonas Otterbeck och Pieter Bevelander. Denna rapport grundar sig på enkätstudier gjorda vid ett tidigare tillfälle i samband med Intoleransrapporten som publicerades år 2004 där cirka 10599 elever svarade. Denna enkät består även av frågor som mäter toleransen gentemot muslimer och islam bland elever (se bilaga).

Rapporten visar att det finns en hög grad av tolerans bland unga, där 66 procent av respondenterna är positivt inställda mot muslimer och islam. Dock finns det en minoritet av respondenterna som är intoleranta. 1, 7 procent menar att de är extremt intoleranta mot muslimer. Flickor är mer toleranta då 80 procent av flickorna svarar med en positiv inställning medan 60 procent av pojkarna är intoleranta och visar på en negativ inställning (Otterbeck, Bevelander, 2006:40).

I rapporten framgår det vilka grupper som är intoleranta mot muslimer och de spåren är väldigt tydliga. Det handlar om socioekonomiska, sociala och psykosociala faktorer. Bevelander och Otterbeck listar upp följande faktorer som bakomliggande orsaker för intolerans mot muslimer och islam:

- låg utbildning och social klass hos föräldrar
- vissa individuella och känslomässiga faktorer som rastlöshet, aggressivitet och bristande empati (men däremot inte nervösa besvär)
- dåliga skolprestationer och skolanpassning
- vissa typer av problematiska familjeförhållanden som låg vetskap hos föräldrar om den unges umgängesvanor
- stereotypa genusnormer
- känslor av samhälleligt utanförskap
- frekvent kamratumgänge kvällstid, ofta i grupp, och även att oftare än genomsnittligt träffa ett par år äldre kamrater.

Källa: Bevelander, Otterbeck, 2006:41

I rapporten framgår det även att elever i gymnasiet, i synnerhet elever i årskurs 3, är mer toleranta än vad högstadiееlever är. Elever med muslimska vänner, eller högutbildade

föräldrar visade även en positiv inställning gentemot muslimer. Barn med lågutbildade föräldrar och som var bosatta i områden med hög invandring var mer intoleranta och visade på en negativ inställning mot muslimer och islam. Hela rapporten visar att cirka två tredjedelar är toleranta. Vidare skriver Otterbeck och Bevelander att attityderna till muslimer är liknande om man jämför attityder till andra grupper. Dock visar det att toleransen mot muslimer är lägre än för andra grupper (Otterbeck, Bevelander, 2006:41). Den grupp som är mer toleranta än andra gentemot muslimer är barn som har föräldrar med akademiska yrken. Personer som bor i kommuner i storstäder eller i förorter visar även på hög tolerans än andra som bor på landsbygden eller övriga kommuner. Resultatet av undersökningen visar även att utlandsfödda är mer toleranta än de som har en helsvensk bakgrund (Otterbeck, Bevelander, 2006:42).

Ytterligare forskning som har gjorts på detta område och som rör svenska muslimer i vårt svenska samhälle är *Samtal med svenska muslimer* från 2003. Här har människor fått svara på enkäter runtom i Sverige med fokus på göteborgsbor. Dessa personer har svarat på enkäter som har varit ett underlag för denna undersökning. Syftet med undersökningen var att undersöka hur muslimer kände sig efter den 11 september. Resultat var att många muslimer upplevde en ökad negativitet mot den egna gruppen och islam men det som var positivt var att religionen blev mer uppmärksammas och fler intresserade sig för frågor som rörde sig kring själva religionen islam och muslimer som folkgrupp (Otterbeck, Bevelander, 2006:43).

Integrationsbarometerna 2004 och 2005 visar att kvinnor och högskoleutbildade är mer toleranta och har en mer positiv bild av islam och muslimer än vad män har. Detta är ett återkommande spår i många undersökningar som visar att högutbildade som bor i storstäder och kvinnor har en mer positiv inställning till islam och muslimer. Integrationsbarometern visar även att yngre har en positiv attityd än äldre (Otterbeck, Bevelander, 2006:43).

Den 12 november 2014 överlämnade SST (Nämnden för Statligt Stöd till Trossamfund) en rapport om främlingsfientliga handlingar mot trossamfund till regeringen då SST fått i uppgift av regeringen att undersöka detta i landet. Göran Larsson tillsammans med Simon Stjernholm skrev rapporten *Främlingsfientliga handlingar mot trossamfund*. Något intressant som tas upp i förordet är hur den svenska regeringen definierar främlingsfientlighet. Vissa människor kanske tänker att främlingsfientlighet handlar om att vi-dem tänkande men så är det inte. I vårt svenska samhälle finns det människor som ofta anser att det finns människor som inte borde stanna kvar i vårt svenska samhälle då de kanske inte förtjänar det eller exkluderas på

grund av att de människorna inte har samma värde. Den rapport som SST utgivit visar att den religionsfrihet som finns i Sverige är i stor fara då religiösa trossamfund utsätts för våld och hot. Människors och religiösa gruppers rätt till att utöva sin religion är begränsad samt att barn och ungdomar behandlas annorlunda på grund av sin religiösa tillhörighet (SST, 2014:1)

I juni månad 2014 hölls det utfrågningar och förhör med olika religiösa trossamfund med syftet att undersöka hur de religiösa trossamfunden upplever situationerna med främlingsfientliga handlingar. När frågan om vilka erfarenheter de heliga samfunden har av främlingsfientliga handlingar mot lokaler och individer ställdes till företrädarna för de muslimska organisationerna nämnde de att de hade stor erfarenhet av detta. De upplever att det är väldigt vanligt att muslimer i Sverige utsätts för våld samt hot och det är främst kvinnor som bär slöja som drabbas av detta. Det har gått så långt att kvinnor hört av sig till församlingar för att få vägledning om det finns stöd i Islam som menar att det är tillåtet att en kvinna inte bär slöja. I rapporten framgår det även att islamofobi är en del i vardagen i vårt svenska samhälle och att det är väldigt svårt att avgöra vad som anses vara kränkande eller diskriminerande. Något som även framgår i hearingen är att muslimer upplever att de utsätts för islamofobiska handlingar. Ett annat problem som moskéer i Sverige upplever är att de utsätts för attentat som brandbomber, klotter samt skadegörelser. Det har även hänt att moskéer fått hot i form av brev och telefonsamtal (SST, 2014:6-7).

SST nämner i sin rapport att det kanske sker fler hatbrott mot muslimer men att de klassas som etnisk diskriminering. År 2013 utgav BRÅ sin hatbrottstatistik som visade att de anmälda hatbrotten med en antireligiös bakgrund är islamofobiska. SST menar dock att det som försvårar till att se en tydlig bild på detta är de brott som inträffar mellan shia- och sunnimuslimer. De hatbrott som anmäldes under 2013 och som misstänktes vara islamofobiskt handlar om olaga hot, våldsbrott och hets mot folkgrupp. De brott som begås är oftast inte fysiska och sker på offentliga platser eller på internet (SST, 2014:23).

I rapporten framgår det även att vid den årliga attitydundersökningen ”Mångfaldsbarometern” att negativa attityder gentemot invandrare är hög. Hela 20 av de 1000 som deltagit i denna undersökning har svarat att de har en negativ inställning mot kvinnor i slöja vilket enligt forskarna som gjort denna undersökning menar att det tyder på islamofobi i vårt svenska samhälle. En annan undersökning som gjorts bland gymnasieungdomar och som även tas upp i rapporten av SST är FLH:s undersökning från läsåret 2009/2010. Undersökningen visade att 29,6 % av ungdomar har en positiv inställning medan 51,7 % är osäkra. 18,7 % av eleverna

har en negativ inställning gentemot muslimer. Samtidigt visar den senaste undersökningen från FLH att 10 % av de elever som anser sig själva vara religiösa muslimer utsätts för hot och kränkningar. Dessa elever menar att de utsätts för dessa hatbrott på grund av sin religiösa tillhörighet (SST:2014:23).

Mindre studier visar även på att det finns en del antimuslimska tolkningar bland de kristna rörelserna i Sverige. Den fientlighet man hittat gentemot muslimer är bland evangeliska rörelser och i pingstkyrkor. Detta är något som även togs upp i utfrågningen i juni månad 2014 där det framkom att det finns en viss kritik mot islam och muslimer för deras föreställningar bland kristna rörelser. Det finns en viss problematik då kristna driver en viss fientlighet mot muslimer i vårt svenska samhälle (SST:2014:24).

Muslimer i vårt svenska samhälle idag diskrimineras när det kommer till arbetsförhållanden då en person med ett utländskt efternamn har svårare att bli kallad till en arbetsintervju eller att en muslimsk person har svårare att hitta en bostad. Det har även dokumenterats hatbrott på arbetsplatser då kvinnor med slöja blivit diskriminerade för de bär huvudbonad. Men det kan även handla om att muslimer inte får tillåtelse till att be, odla skägg eller att inte äta fläsk. Detta är något som DO (Diskrimineringsombudsmannen) fastställt i sina rapporter (SST, 2014:26–27).

I boken *Religion som resurs* (2012) skriver Jenny Berglund bland annat om unga muslimer i Sverige och om islamofobi. Berglund skriver att islamofobi kan definieras på många olika sätt och eftersom islamofobin spridit sig väldigt mycket på senare tid har det blivit ett omdiskuterat begrepp. En definition är den som Åke Sander använder sig av där han menar att ”en handling eller händelse som uppfattas som islamofobisk...av ett offer eller någon annan person” (Berglund, 2012:267) 2004 utgav Forum för levande historia och Brottsförebyggande rådet rapporten ”Intolerans-Antisemitiska, homofobiska, islamofobiska och invandrarfientliga tendenser bland unga” ut. Denna rapport grundade sig på en enkät som bland annat handlade om utsatthet och attityder. Enkätundersökningen visade att de unga som upplever att de är mest utsatta är unga muslimer. Av dessa unga har 21 % svarat att de någon gång blivit utsatta för kränkning på grund av deras religiösa tillhörighet (Berglund, 2012:267–268)

7 Teori

I det här avsnittet beskrivs de definitioner av olika begrepp som är av betydelse för min undersökning. Jag börjar med begreppet islamofobi. Jag har inte förutsatt islamofobi utan med hjälp av dessa definitioner kommer jag analysera mitt resultat av enkätundersökningarna och intervjuerna. Då menar jag att jag inte kommer utgå ifrån att det finns islamofobiska åsikter bland eleverna. Begreppet islamofobi har på senare tid uppmärksammats från flera olika håll och definieras olika. Jag har använt mig av Mattias Gardells definition som även relateras till Otterbecks och Bevelanders definition i min diskussion av resultatet.

Mattias Gardell skriver i sin bok *Islamofobi* (2010) att de islamofobiska tanketraditionerna är mindre välbekanta än de antisemitiska. Vidare skriver Gardell att begreppet är väldigt färskt och definieras på olika sätt (Gardell, 2010:11). I Begreppet ”islamofobi” hittar man ordet fobi som innebär att man har en intensiv rädsla för vissa ting. Det kan till exempel vara fobi för att befinna sig bland människor eller rädsla för att befinna sig ensam. Det finns fobier för insekter som till exempel spindlar eller till och med fobi för att prata inför människor. Fobier kan leda till panik- och ångestattacker. Psykologer har definierat fobier som något påverkar en människas liv negativt. Gardell tar upp ett exempel om bland annat personer som har fobi för ormar. En person som har fobi för ormar undviker till exempel att vandra i skogen just för att undvika möjligheten att träffa på en orm och drabbas av panik eller ångest.

Dessa fobier kan behandlas med beteendeterapi genom att gå till en psykolog. Det Gardell menar när han tar upp detta exempel är att de här typerna av fobier kan behandlas med hjälp av terapi men det som man upplever vid islamofobi är något helt annat. Skulle man behandla islamofober skulle personen i fråga behöva träffa en muslim och nästa steg skulle vara att hälsa på den muslimska personen. På så sätt försvinner rädslan samt fördomarna gentemot den muslimska personen då man träffar personen och kanske får en annan uppfattning än den man hade innan. När det kommer till islamofobi handlar det inte om rädsla eller oro utan mer om avsmak och avsky till en viss bestämd grupp av människor. Människor som utsätts för diskrimineringar och exkluderingar (Gardell, 2010:13–14).

Vidare skriver Gardell att islamofobi tas upp i samband med konspirationsteorier om att muslimer har mycket med de negativa händelserna i västvärlden, genom att vilja komma till makten. Gardell menar att det handlar om ”överdrivna föreställningar” (Gardell, 2010:15). Islamofobi handlar om fientlighet som leder till diskrimineringar och särbehandlingar av muslimer (Gardell, 2010:16). Gardell väljer att definiera islamofobi som följande i hans studie

i boken *Islamofobi* (2010): ”socialt reproducerade fördomar om och aversioner mot islam och muslimer, samt handlingar och praktiker som angriper, exkluderar eller diskriminerar människor på basis av att de är eller antas vara muslimer och accosieras till islam” (Gardell, 2010:17)

Det är förekommande att många forskare inte använder sig av just begreppet islamofobi eller definierar begreppet utan forskare runt om i världen väljer att säga ”rädsla för muslimer och islam”. The Runnymede Trust förknippar även det med avvisande av islam. Forskare menar att det är svårt att dra gränsen om dessa negativa inställningar är gentemot människorna eller själva religionen (Otterbeck, Bevalander, 2006:9).

Dock påstår andra forskare som till exempel Halliday att det finns mer negativa attityder gentemot religionen och islam och att det har på senare tid ändrats, dessa negativa attityder har istället blivit mer riktade till invandrare som är muslimer (Halliday 1999, Gottschalk and Greenberg 2008, Jahrbuch für Islamophobieforschung 2011). The Runnymede Trust menar att man istället ska precisera islamofobi som en teori som kan jämföras med exempelvis rasism. Då attityderna mot islam och muslimer är negativa, som leder till ”vi-dem” tänkandet och i sin tur leder till fördomar och diskrimineringar gentemot islam och muslimer (Otterbeck, Bevalander, 2006:9).

Den 7 december hölls ett seminarium som behandlade just islamofobi och hur man konfronterar det. En av talarna var Kofi Annan som i sitt tal nämnde följande:

När ett nytt ord gör entré i vårt språk, är det ofta resultatet av ett vetenskapligt framsteg eller en modefluga. Men när världen tvingas mynta en ny term för att beskriva en alltmer utbredd trångsynthet, är det en sorglig och bekymmersam utveckling. Så är fallet med islamofobi (Otterbeck, Bevalander, 2006:20)

Otterbeck och Bevalander skriver i sin rapport om Åke Sanders definition. Sander menar att det är viktigt att definiera begreppet just för att göra begreppet abstrakt. Sander menar att om en handling som utförs klassas som diskriminerande, kränker eller förolämpar en muslim rör det sig om en islamofobisk fråga. Han menar också att det handlar om okunskap och fördomar och inte en ideologi som många andra forskare menar (Otterbeck, Bevalander, 2006:23).

Andra forskare delar in islamofobi i olika sammanhang, som kulturella, religiösa, ekonomiska, rasistiska och politiska. Denna studie kommer grunda sig på den religiösa islamofobin som enligt Ouis och Roald betyder att islam bär på något ont och vill förstöra den kristna traditionen. Dessa forskare menar att det finns olika slags rädslor för islam och

muslimer då människor anser att religionen ibland är ett problem och vissa dagar kan människor tycka att muslimer är problemet (Otterbeck, Bevelander, 2006:24).

Otterbeck och Bevelander skriver om öppna och slutna attityder till islam. Detta då Runnymede Trust radar upp åtta punkter för att se om en person har en öppen eller sluten attityd till islam(Otterbeck, Bevelander, 2006:22).

- 1. Om islam ses som monolitiskt och statiskt eller som mångfaldigt och dynamiskt,*
- 2. Om islam ses som annorlunda och separat eller som liknande och ömsesidigt beroende,*
- 3. Om islam ses som underlägset eller som jämställt,*
- 4. Om islam ses som en aggressiv fiende eller som en samarbetspartner,*
- 5. Om muslimer ses som manipulativa eller som uppriktiga,*
- 6. Om muslimsk kritik av "Väst" avvisas eller diskuteras,*
- 7. Om diskriminerande beteenden mot muslimer försvaras eller kritiseras,*
- 8. Om anti-muslimsk tal ses som naturligt eller som problematiskt.*

Källa: Otterbeck, Bevelander, 2006:22

Kriterier	Slutna uppfattningar om islam	Öppna uppfattningar om islam
1. Monolitisk/mångsidig	Islam framställs som en monolitisk och statisk enhet utan förmåga att möta förändringar.	Islam ses som något mångbottnat och progressivt med inre olikheter, debatter och förmåga till utveckling.
2. Skild/förenad	Islam ses som något skilt och annorlunda – (a) utan värderingar eller mål som är gemensamma med andra kulturer; (b) ej påverkad av andra; (c) utan att påverka andra.	Islam ses som beroende av andra trossystem och kulturer – (a) med vilka man har gemensamma värderingar och mål; (b) påverkad av dessa; (c) berikades dessa.
3. Underlägsen/annorlunda	Islam ses som underlägsen västvärlden – barbarisk, irrationell, primitiv, sexistisk.	Islam ses som något annorlunda än västvärlden, men inte som underlägsen, utan som en jämbördig part.
4. Fiende/partner	Islam ses som våldsam, aggressiv, hotande, stödjer terrorism, delaktig i konflikten mellan kulturer.	Islam ses som en verklig och potentiell partner i gemensamma projekt och i lösningen av delade problem.
5. Manipulerande / uppriktig	Islam ses som en politisk ideologi som används för att skaffa sig politiska och militära fördelar.	Islam ses som en genuin tro som utövas på ett innerligt och äkta sätt.
6. Kritik av västvärlden avvisas / beaktas	Islamisk kritik av västvärlden avvisas utan reflektion.	Kritik av västvärlden och andra kulturer beaktas och diskuteras.
7. Diskriminering försvaras / kritiseras	Fientliga attityder gentemot islam används för att legitimera diskriminering och uteslutning av muslimer i samhället.	Debatter och uppfattningar som awiker från islam minskar inte viljan att bekämpa diskriminering och uteslutning från samhället.
8. Islamofobi ses som något naturligt / problematiskt	Antimuslimska attityder accepteras som något naturligt och "normalt".	Kritiska attityder till islam är föremål för kritisk diskussion, speciellt om de är felaktiga eller orättvisa.

Källa: Otterbeck, Bevelander, 2006:22

Jag kommer i denna undersökning att använda mig av Mattias Gardells definition av islamofobi. Just för att den är mest relevant för min undersökning och även för att jag måste avgränsa till en teori just för att svara på mina frågeställningar. Anledningen till att jag tycker att Gardells definition är relevant för min undersökning är för att resultatet blir konkret och tydligt. Samtidigt fokuserar Gardells definition inte på rädslan för muslimer utan hatet och avskyn, därför är just Gardells definition relevant för min studie.

Ett begrepp som jag nämner i denna undersökning är ”mångkulturell”. Lahdenperä menar att mångkultur handlar om olika kulturer från olika länder. Där en mångfald finns representerad och där olika kulturer möts. Därför kan man påstå att Sverige är mångkulturell då vi har immigranter som söker sig hit från olika länder och på så vis möts olika kulturer med olika etniska ursprung.(Nationalencyklopedin, 2014).

Ett annat begrepp som används i denna undersökning är ”attityd”. Nationalencyklopedin menar att attityd är ett begrepp som belyst främst inom socialpsykologin men även längre i vetenskapen. Den brittiske biologen Charles Darwin menade att attityd är ett beteende som vi kan observera och se runtomkring oss. Dock finns det även vissa som menar att attityd är något man inte kan observera utan att det är något som sker mentalt och som vi andra inte kan

se. I denna undersökning definieras attityd som en inställning eller en uppfattning. Nationalencyklopedin nämner definierar attityder som att det handlar om kognitiva, affektiva och intentionella element. Kognitiva handlar om vad människan har för information eller vad en människa tror. Affektiva delen talar om hur hög grad eller hur stark inställning man har mot något. Exempelvis om man har hög eller låg positiv inställning till byggandet av moskéer. Den sista delen är komponenten som handlar om man vill förvandla attityden till en handling. Sedan kan även attityder mätas i styrka, det vill säga från starkt positiva till starkt negativa. Fördomar är ett exempel på negativa attityder (Nationalencyklopedin).

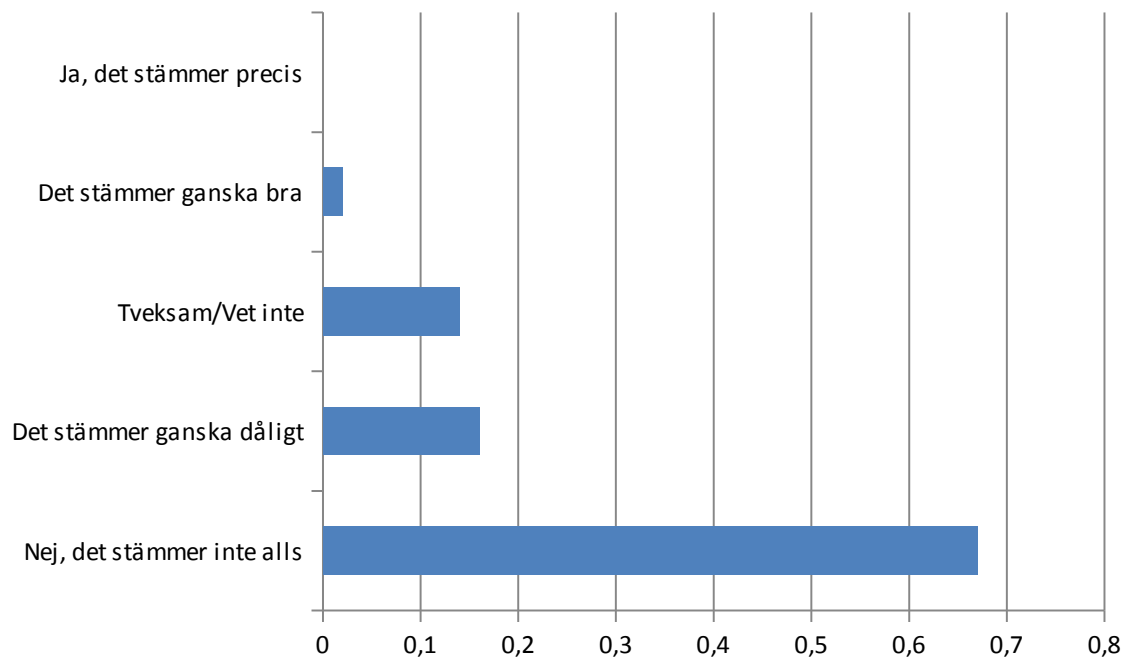
8 Resultat

I de tre högstadielklasserna som ingår i studien var det sammanlagt 56 elever som svarade på enkäten. Av dessa 56 elever, var det 30 flickor och 26 pojkar. Jag kommer i denna del att presentera resultatet, både i text- och tabellform. En elev valde att avstå från denna undersökning men bortsett från det, svarade alla närvarande elever på enkäten. Jag har även intervjuat elever i en fokusgrupp.

De 56 elever som svarade på enkäten har utrikesfödda föräldrar. Många av dem är födda i Västeuropa men flera även i Sydamerika. Det finns vissa elever som är från Mellanöstern, det vill säga från Irak och Syrien. Majoriteten av eleverna är från Östeuropa, exempelvis Polen. Majoriteten av eleverna har föräldrar som är lågutbildade och som inte har någon akademisk utbildning. 16 av de 56 elever som svarade på enkätundersökningen har en akademisk utbildning och är högutbildade. Med lågutbildade menar jag de personer som inte har en akademisk utbildning. Jag förutsätter att de elever som svarat, att deras föräldrar jobbar som läkare, sjuksköterskor eller lärare har en akademisk utbildning.

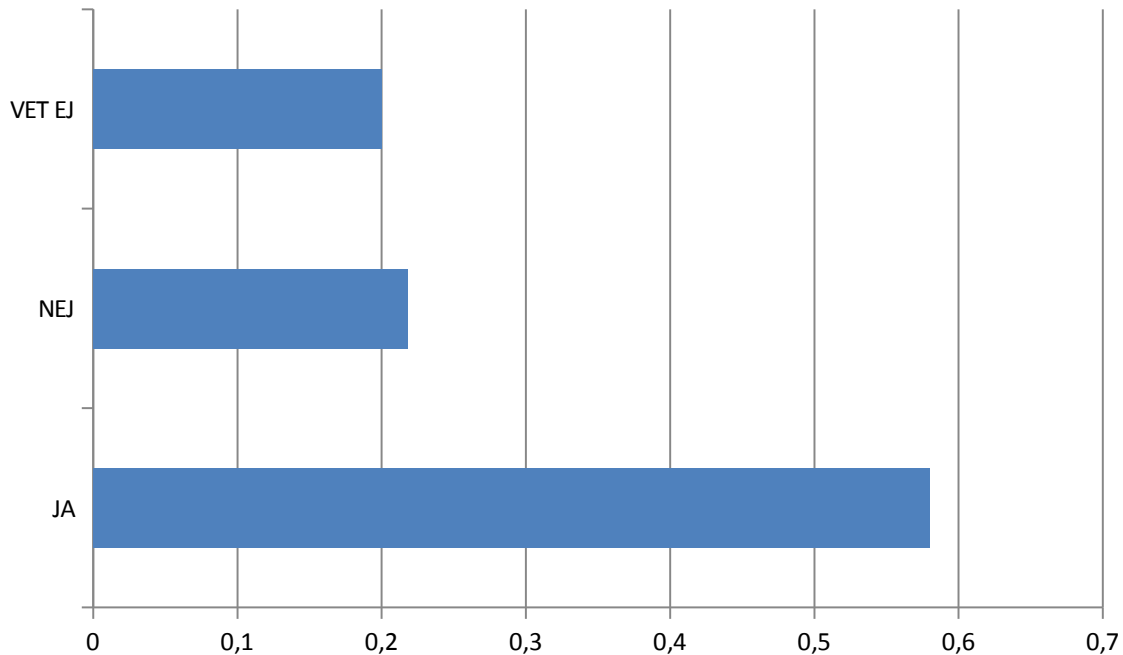
Nedan presenteras resultaten från enkätundersökningarna i både text- och tabellform. Jag har valt ut de frågor som även Otterbeck och Bevelander använder sig av i sin analys. Resultatet grundar sig på de 56 elever i den katolska grundskolan som svarade på enkäterna om muslimer och islam.

”De flesta muslimer är säkert hyggligt folk”

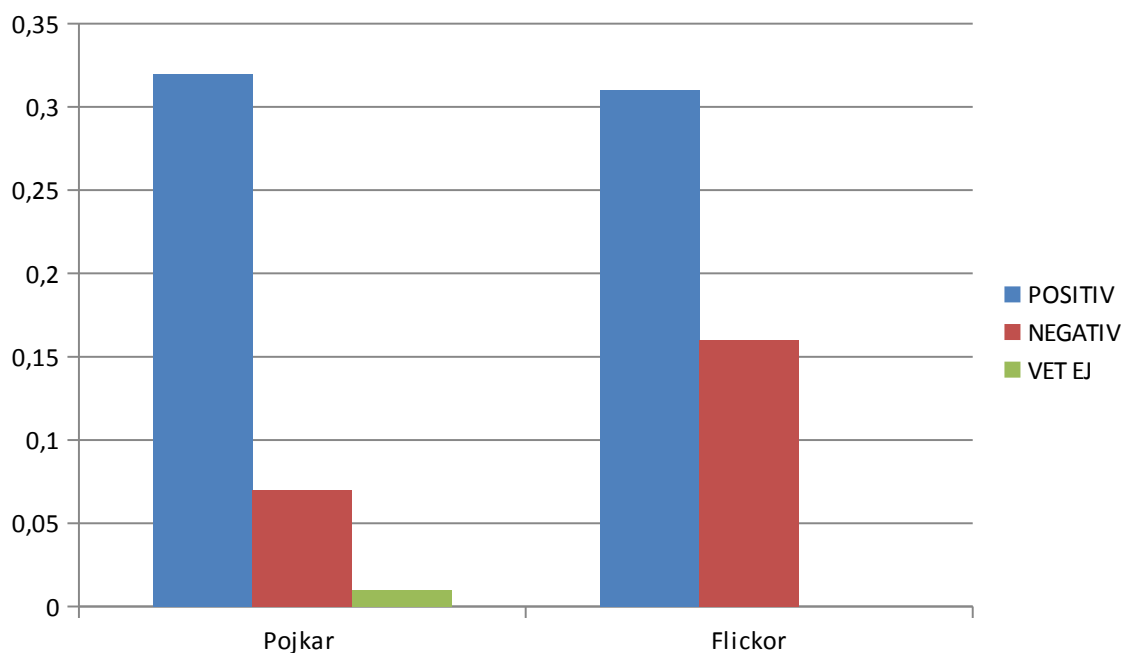
När det gäller påståendet ”De flesta muslimer är säkert hyggligt folk” råder det delade meningar bland eleverna. 34 % av eleverna väljer svarsalternativet tveksamma eller att de inte vet. 26 % av eleverna kryssar för att det stämmer ganska bra och 22,6% av eleverna menar att det stämmer precis. 9 % av eleverna menar att detta påstående inte stämmer alls och 7 % menar att det stämmer ganska dåligt. När det kommer till Otterbecks och Bevelanders undersökning håller 68 % av ungdomarna med påståendet och menar att det stämmer precis. Mer än hälften av ungdomarna i rapporten av Otterbeck och Bevelander håller med om att muslimer är hyggligt folk och 22,6% av eleverna i katolska skolan menar att det stämmer precis (Intoleransrapporten, 2004:34). Undersökningen från katolska skolan och Otterbecks samt Bevelanders rapport från 2006 visar liknande resultat när det gäller påståendet ”De flesta muslimer är säkert hyggligt folk”.

”Det är alldeles för många muslimer i Sverige”

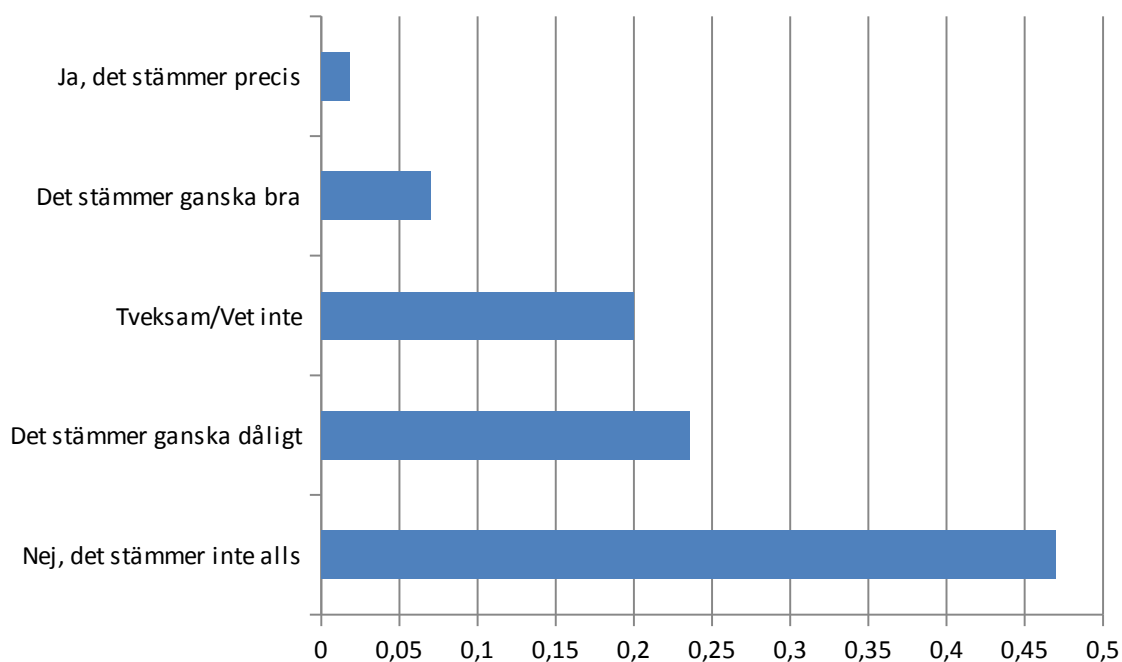
47 % av eleverna svarar att de är tveksamma eller att de inte vet om det är alldeles för många muslimer i Sverige. 26 % svarar att det inte stämmer alls och 13 % svarar att det stämmer ganska dåligt. 8 % av eleverna svarar att det stämmer ganska bra och 6 % svarar att påståendet om att ”det är alldeles för många muslimer i Sverige” stämmer precis. I jämförelse med resultatet i Otterbeck och Bevelanders undersökning där 31 % av ungdomarna svarat att de är tveksamma/ vet inte. 29 % har svarat att detta påstående inte stämmer alls och 15 % har svarat att det stämmer ganska dåligt. 25 % av ungdomarna har svarat att det stämmer ganska bra och att det stämmer precis (Intoleransrapporten, 2004:34). Jämför man detta resultat med vad högstadieläverna på katolska skolan har svarat ser man liknande resultat då majoriteten av eleverna också svarat att de är tveksamma/vet inte. 26 % respektive 29 % svarar att påståendet inte stämmer alls och när det kommer till de andra alternativen har eleverna och ungdomarna svarat på någorlunda lika sätt.

”Det borde vara förbjudet för muslimer att få rösta i politiska val”

När det gäller påståendet ” Det borde vara förbjudet för muslimer att få rösta i politiska val” menar 67 % av eleverna att detta påstående inte stämmer alls. 16 % väljer svarsalternativet att det stämmer ganska dåligt och 14 % är tveksamma eller vet inte. 1,9 % av eleverna menar att det stämmer ganska bra. Tre fjärdedelar av de ungdomar som svarat på enkäterna till rapporten av Otterbeck och Bevelander har svarat att detta påstående inte alls stämmer eller att det stämmer ganska dåligt. Även detta påstående har liknande resultat bland respondenterna i båda undersökningarna där majoriteten som svarat på enkäterna för rapporten samt undersökningen på den katolska grundskolan valt att detta påstående inte stämmer alls (Intoleransrapporten, 2004:34).

”Muslimer går inte att lita på”

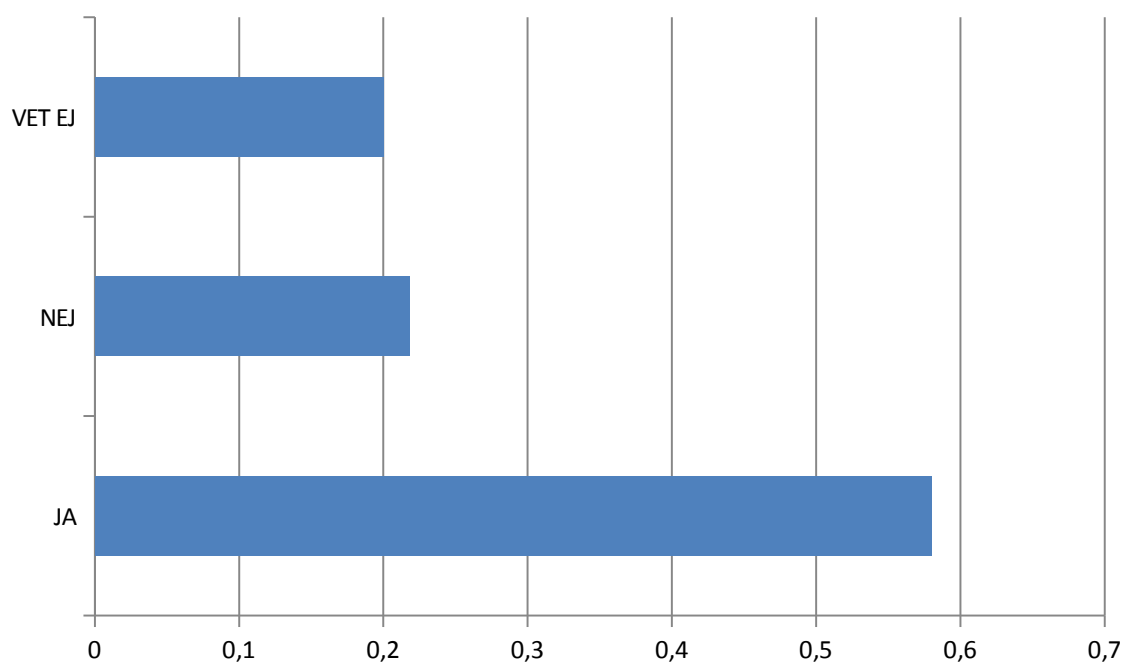
47 % av eleverna svarar att de inte alls håller med om påståendet om att ”Muslimer går inte att lita på” och 23,6% svarar att det stämmer ganska dåligt. 20 % av eleverna svarar att de är tveksamma eller att de inte vet. 7 % väljer att det stämmer ganska bra och 1,8 % av eleverna menar att det stämmer precis. I jämförande med Otterbecks och Belevanders rapport från 2006 har 62 % svarat att detta påstående inte stämmer (Intoleransrapporten, 2004:34). Även detta påstående ger liknande resultat i båda enkätundersökningarna. Dock visar rapporten från 2006 att pojkar har en mindre positiv inställning när det kommer till detta påstående (Otterbeck, Bevelander, 2006:66).

”Tycker du att man borde få bygga moskéer i Sverige”

58 % av eleverna tycker att man borde få bygga moskéer i Sverige medan 21,8% av eleverna menar att man inte borde få det. 20 % av eleverna har valt att kryssa för ”vet ej”. I annan forskning som gjorts på en gymnasieskola av Sofia Brundin år 2006 visar det sig att en respondent till hennes undersökning svarat att muslimer ska ha rätt till att bygga moskéer. Det finns även respondenter som är emot byggandet av moskéer i Sverige då de menar att svenskar inte skulle få bygga kyrkor i deras hemländer (Brundin, 2006:27) Om man jämför med eleverna på den katolska skolan och respondenternas svar från Sofia Brundins forskning så kan man dra slutsatsen att eleverna på den katolska skolan är mer positiva när det kommer till frågan om muslimers rätt till att bygga moskéer i Sverige.

”Skulle du kunna tänka dig att bo granne med en moské?”

50,9 % av eleverna kan inte tänka sig bo granne med en moské och 28 % kan tänka sig att bo granne med en moské. 20 % av eleverna väljer att kryssa för ”vet ej”. Till vissa frågor har eleverna motiverat deras svar. När det gäller frågan om byggandet av moskéer anser några av eleverna att det inte borde byggas moskéer i Sverige. Eleverna skriver att Sverige är ett kristet land och därför ska det inte finnas moskéer i Sverige, utan bara kyrkor. Flera elever skriver att man inte borde bygga moskéer i Sverige, i ett land som inte tror på islam. När det kommer till att bo granne med en moské är många av eleverna negativa till det då eleverna anser att det blir för mycket ljud och att det kommer störa dem. Jämför man detta med annan forskning visar bland annat de ungdomar som svarat på enkäten för Intoleransrapporten från 2004 att 23 % har en negativ inställning mot moskébyggande i Sverige (Intoleransrapporten, 2004:34). Jämför man detta resultat med enkätundersökningen i den katolska skolan, har 21, 8 av eleverna en negativ inställning när det kommer till byggandet av moskéer. Det är många elever på den katolska skolan som påstår att Sverige är ett kristet land och att det är viktigt att bevara landet kristet. Men Sverige är inte ett kristet land och att de påstår att Sverige är ett kristet land kanske har med att göra att de går på en katolsk skola. De förhåller sig därmed till

katolska traditioner och principer vilket gör att de antar att Sverige också ska se ut på det viset.

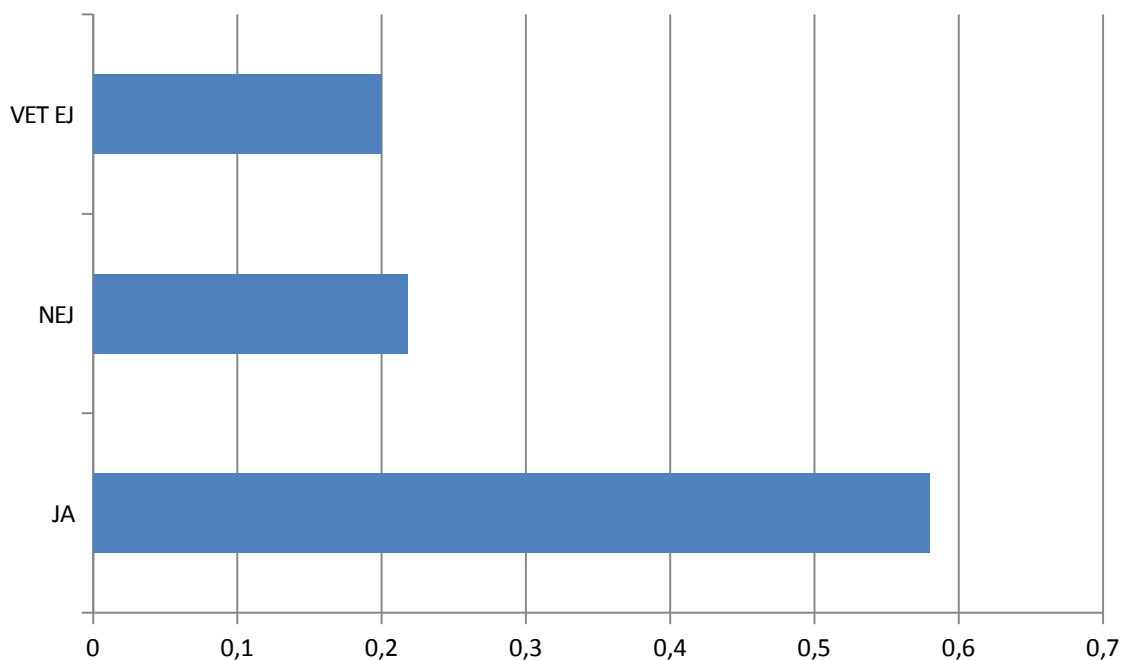
Flera elever skriver att böneutrop sker fem gånger om dagen och att det kommer bli för mycket oljud. Några elever skriver att de inte skulle vara bekväma med att ha många muslimer runt omkring sig och därför skulle de inte vilja bo granne med en moské. Vissa elever skriver däremot att det skulle vara roligt att bo granne med en moské och att de skulle uppleva det som något roligt. Några elever skriver även att alla människor är lika mycket värda och därför bör det byggas moskéer i Sverige och att man ska bemöta alla människor med respekt och därför tillåta byggandet av moskéer. Dessutom understryker även några elever att det är religionsfrihet i Sverige och därför ska bör Sverige tillåta alla religiösa grupper att utöva sin religion och därmed inte förbjuda byggandet av moskéer. Men majoriteten av eleverna är skeptiska och menar att muslimerna i Sverige borde anpassa sig då Sverige är ett kristet land och menar att många muslimska länder inte tillåter kyrkor i deras länder. Jämför man dessa tankar bland eleverna på den katolska skolan med vad andra elever upplever finns det liknande spår i andra forskning. I Sofia Brundins undersökning visar det sig att respondenterna är skeptiska till byggandet av moskéer i Sverige. Respondenterna menar att det inte finns någon mening att bygga moskéer om de ändå ska bränna upp de sedan. De berättar även att de aldrig skulle få bygga en svensk kyrka i deras länder om de var bosatta där. Vidare nämner respondenterna av Sofia Brundins undersökning att muslimer bygger moskéerna för svenskarnas skattepengar vilket respondenterna tycker är jättefel. Respondenterna menar att de bränner och förstör sina egna moskéer för att få mer pengar till att bygga bättre moskéer (Brundin, 2006:27).

Eleverna motiverar även sina svar när det kommer till frågan vad de tänker på när de hör orden islam och muslimer. Många elever skriver att de kopplar islam med ISIS idag för att det är aktuellt och för att det uppmärksammas väldigt mycket i media idag. Vidare skriver en del elever att de förknippar muslimer med terrorister, tjuvar och elaka människor. Islam förknippar en hel del elever med krig, sorg och att döda människor. Några elever skriver att värdegrunderna i islam inte är bra och att det sker en spridning av islam i Europa vilket är negativt enligt respondenterna. Det är väldigt många negativa saker som eleverna skriver om islam som exempelvis att kvinnan inte har något att säga till om och att kvinnan utsätts för våld i religionens namn. Vissa elever tänker på slöjan och att kvinnor måste ha heltäckande kläder. En elev skriver att i detta samhället tänker man på ISIS när man hör ordet islam då ISIS förstör mycket och dödat många människor. Därför blir man rädd när man ser det på

nyheter. Vidare skriver eleven att de muslimer hon är vän med påpekar att ISIS inte är riktiga muslimer och att deras handlingar inte har något med islam att göra.

En minoritet av eleverna skriver positiva saker om muslimer och islam. Dessa elever menar att religionen är fin och att islam förtjänar respekt, då det är en religion precis som kristendomen. Dessa elever skriver även att de har muslimska vänner eller att de kommer från ett land där det finns muslimer och islam representerade.

Jag väljer även att visa skillnaden mellan pojkar och flickor när det kommer till deras attityder gentemot islam och muslimer. Svaren av enkäterna visar att elever med högutbildade föräldrar är mer toleranta än elever med lågutbildade föräldrar. Dessutom är elever från länder där islam finns representerad och elever med muslimska vänner mer toleranta än andra elever. Med mer toleranta menar jag att de har en mer positiv attityd gentemot muslimer och islam. Tabellen här nedan visar att pojkar är mer positiva gentemot muslimer och islam än vad flickor är. Det som skiljer sig från flickor och pojkar är att de flickor som är positiva har en majoritet av föräldrar som är lågutbildade.

Intervjuerna skedde i fokusgrupper. Deltagarna av fokusgrupperna berättar att de inte har mycket kunskap om islam men skulle vilja ha det. Eftersom eleverna svarat på enkäten och

frågor om islam finns det ändå en medvetenhet om islam bland dem. Enligt Otterbeck och Bevalander är det vanligt att vänner kan ha en stor påverkan hos ungdomar och påverkar därmed även deras attityder. Eleverna på katolska skolan berättar att de har vänner som är muslimer och att de läser väldigt mycket i media om islam och muslimer. Vidare berättar eleverna att de sist hade genomgång av islam i mellanstadiet och behöver mer kunskap om religionen. Deltagarna är väldigt blyga och tillbakadragna under intervjun vilket jag har full förståelse för, med tanke på deras ålder och erfarenhet. Jag ställer frågan om de stött på något som kan klassas som opassande eller stötande gentemot muslimer eller islam. Flera av eleverna svarar att det finns en grupp av elever i skolan som pratar illa om islam och muslimer. Jag får känslan av att eleverna i fokusgrupperna inte ville berätta mer om händelserna. Däremot säger en av eleverna att de hört vissa elever i högstadiet kalla muslimer för terrorister och att elever ofta förknippar ISIS med islam. Vidare ställer jag frågan om hur eleverna upplever att skolan jobbar med att ta upp frågor om aktuella händelser och frågor som jobbar mot fördomar och fientlighet. Eleverna svarar att lärarna kan ta upp vissa saker som händer i världen men att det stannar där. Eleverna känner inte att skolan jobbar mot att bli av med fördomar och olika slags fientligheter. Vidare pratar eleverna om att de känner att attityden mot islam och muslimer är mer positiv i skolan än i andra miljöer. En elev nämner att det finns fler fördomar bland vännerna utanför skolan än i skolan bland eleverna. Andra miljöer kan vara på fritiden när eleverna umgås med sina vänner, föräldrar men även bilden de får av islam och muslimer av media. Jag känner att eleverna inte vill berätta mer än det fastän jag påminner de om att jag har tystnadsplikt och att alla svar är anonyma. Eleverna i fokusgrupperna förklarar att de flesta elever i skolan har en positiv attityd gentemot muslimer och islam men att det finns en liten grupp på skolan som inte är så toleranta mot islam och muslimer. Mer får jag inte veta av eleverna som blygsamt svarar att de inte har något mer att tillägga till diskussionen. Jämför man resultatet från enkätundersökningen och intervjuerna ser man tydliga spår av att det finns en liten grupp av elever som har en negativ inställning gentemot muslimer och islam. Det framgick både i enkäterna och i intervjuerna att islam oftast associeras med terrorister och krig. Samtidigt märker jag att eleverna inte kan så mycket om islam vilket märks i deras svar i enkäterna men även under intervjuerna då de flesta elever menade att de behöver mer kunskap om religionen. Flera av de motiveringar eleverna skrivit till deras svar om islam och muslimer stämmer inte vilket visar på att eleverna på den katolska skolan inte har så mycket kunskap när det kommer till religionen och praktiserande av den.

De tydligaste skillnaderna mellan resultatet av min studie och tidigare forskning är att flickor är mer intoleranta än vad pojkar är, vilket inte är fallet i tidigare forskning då större delen av pojkarna är mer intoleranta gentemot muslimer och islam. På den katolska skolan stiger intoleransen när det kommer till muslimers rättigheter om att få bygga moskéer, fira deras religiösa högtider samt rätten till att ha böneutrop. En annan stor skillnad är att eleverna på den katolska skolan har väldigt många fördomar och förutfattade meningar när det kommer till muslimer och islam. Eleverna förknippar muslimer med terrorister och att islam är en dålig religion. Visst finner man spår av detta i tidigare forskning också men jag skulle hävda att fördomarna bland eleverna på den katolska skolan är större och att det är lättare att hitta spår av islamofobiska åsikter bland eleverna då de skriver en hel del i enkätundersökningarna som kan anses vara kränkande mot islam och muslimer.

9 Analys

Med hjälp av Mattias Gardells definition av islamofobi analyserar jag resultatredovisningen. Jag kommer att sedan även att jämföra med tidigare forskning, bland annat med rapporten från 2006.

Under intervjuens gång framgick det att det finns en grupp av elever i högstadiet som pratar illa om muslimer och förknippar de med terrorister och ISIS. Denna föreställning om muslimer kan i enlighet med Gardells definition av islamofobi förklaras som överdrivna föreställningar bland eleverna. Gruppen av elever i skolan som har olika föreställningar om muslimer, anklagar muslimer för det som händer i världen och förknippar muslimer med terrorism. När det kommer till frågan om byggandet av moskéer skriver de flesta eleverna på den katolska grundskolan negativa saker. Flera av eleverna är emot byggandet av moskéer i Sverige. Gardell skriver sin bok *Islamofobi* att islamofobi handlar om diskriminering och exkludering vilket man kan se spår av i elevers svar där vissa nämner att muslimer borde anpassa sig då Sverige. Eleverna menar att Sverige är ett kristet land som inte tror på islam och därför borde Sverige förbjuda byggandet av moskéer. Eleverna motiverar vissa svar i enkätundersökningar och många av dessa åsikter har eleverna inte belägg för, utan det handlar om förutfattade meningar och fördomar. Eleverna kan till exempel mena att muslimer förstör sina egna moskéer eller att det sker böneutrop flera gånger om dagen redan i Sverige. Enligt Gardell och Sander blir det en islamofobisk fråga så fort man diskriminerar eller kränker islam eller muslimer, vilket i detta fall eleverna på katolska skolan gör. Dessutom

handlar det inte bara om kränkning men även att eleverna tar ifrån muslimernas trovärdighet vid fall som moskébränder.

Vissa svar är i min mening diskriminerande då eleverna inte tar hänsyn till alla människors lika värde och rätt. Då många av eleverna skrivit illa om muslimer och anklagar de för att vara tjuvar och elaka människor samt att värdegrunderna i islam inte är goda. Då det finns elever som inte kan tänka sig bo granne med en moské på grund av att de är rädda eller har förutfattade meningar om islam leder även detta till islamofobi eftersom eleverna då diskriminerar muslimer. Ur en islamofobisk synvinkel är det även kränkande då eleverna förolämpar en grupp människor på grund av deras religiösa tillhörighet, därför blir dessa tankar hos eleverna på den katolska skolan enligt Åke Sander islamofobiska.

Jämför man detta med Otterbecks och Bevelanders forskning visar det sig att 23 % av ungdomarna i deras studie svarat att muslimer inte borde ha rätt att bygga moskéer. Otterbeck och Bevalander skriver att de negativa attityderna ökar så fort det handlar om muslimers rättigheter eller kollektiva (Otterbeck, Bevalander, 2006:43). Detta är även fallet med eleverna på den katolska grundskolan. När det handlar om muslimers rätt till att bygga moskéer eller deras rätt till att få ha böneutrop ökar de negativa attityderna hos eleverna på den katolska grundskolan, vilket enligt Gardell skulle anses vara islamofobiskt. I Amila Muslijas undersökning från 2013 visar det sig även där att eleverna är islamofobiska och emot byggandet av moskéer. En elevs förklaring är att muslimerna borde vara nöjda med att Sverige tar emot de i landet och att bara det borde räcka (Muslija, 2013:35). Detta resulterar att man tar ifrån muslimernas demokratiska rätt att kritisera samhället och begära bättre livssituationer.

Intoleransrapporten från 2004 visar att det finns vissa faktorer som anses vara bakomliggande orsaker till de negativa attityderna. Till exempel att flickor har en mer positiv bild än vad pojkar har, precis som att elever med högutbildade föräldrar har en mer positiv bild än med lågutbildade föräldrar. I min undersökning på den katolska skolan bland högstadiel elever visar det sig att flickor har mer negativa attityder än vad pojkar har. I annan forskning som jag har nämnt, bland annat Brundins och Muslijas, är det pojkar som visar en mer negativ attityd än vad flickor gör. Flickorna är mer positiva när det kommer till frågor om muslimer som personer men när det kommer till böneutrop och byggandet av moskéer ökar de negativa attityderna gentemot muslimers rätt till att utöva sin religion i Sverige. Det vissa elever skriver, både pojkar och flickor på den katolska skolan kan förklaras som islamofobiska

åsikter då de exkluderar muslimer och ger muslimerna rätten till att utöva sin religion. Det kan handla om okunskap bland eleverna vilket också Gardell och Sander menar att många islamofobiska åsikter handlar om. Eleverna berättade under intervjuens gång att de inte har mycket kunskap om islam och muslimer, det kan även vara en bakomliggande orsak till fördomarna och de islamofobiska åsikterna bland eleverna.

När det kommer till muslimer och islam i helhet har majoriteten av eleverna på den katolska skolan en positiv attityd. Det som är synligt i resultatet är att majoriteten av eleverna inte skriver något illa om muslimer utan när de skriver något negativt är det riktad mot själva religionen och islam. Exempelvis ” värdegrunderna i islam är inte bra” eller ”islam handlar om krig och att döda människor”. Enligt Gardell är även detta något som kan anses vara islamofobiskt då eleverna visar på diskriminering av människor. De elever som visar en positiv attityd har oftast en bakgrund i ett muslimskt land eller muslimska vänner. Dessa elever menar då att muslimer ska ha lika mycket rätt som de andra i landet och menar att islam är en fin religion. Dessa faktorer hittar man även i Otterbecks och Belevanders undersökning och även i Muslijas undersökning från 2013 där elever med muslimska vänner eller som kommer från ett land med muslimsk bakgrund är mer positiva än andra elever. Många människor som visar islamofobiska tankar är oftast de som inte träffar muslimska personer och därmed har många fördomar eller förutfattade meningar om islam och muslimer. Dessa elever kan komma att ändra sina åsikter och tankar om de får möjlighet att träffa muslimer då det kanske bara handlar om en rädsla. Detta tar även Gardell upp när han definierar islamofobi då han menar att dessa fördomar kan försvinna vid ett möte med en muslimsk person då de flesta av eleverna på skolan bara träffar elever med en katolsk bakgrund. Forskning visar att ungdomar med muslimska vänner är mer toleranta gentemot muslimer och islam och detta kan även vara en orsak till de islamofobiska åsikterna bland eleverna. Då den katolska skolan har två muslimska elever finns det ingen mötesplats i skolan där eleverna träffar till exempel elever som är muslimer. Skulle denna mötesplats finnas, finns det en möjlighet till att fördomarna minskar bland eleverna.

Enkätundersökningar visar blandade meningar bland eleverna i högstadiet. När det kommer till påståendet om att muslimer är hyggligt folk har majoriteten svarat att de är tveksamma/vet inte. Svaret är ganska otydligt i sig då jag inte vet vad eleverna exakt menar. Därför är det svårt att dra en slutsats om de är positiva eller negativa när det kommer till detta påstående. Men detta kan ha att göra med att de inte träffar många muslimer. I Otterbecks och Bevelanders undersökning har majoriteten av ungdomarna valt alternativet ”det stämmer

precis” och 22,6 % av eleverna på den katolska skolan väljer det alternativet. Det är en stor skillnad mellan undersökningarna. Eftersom majoriteten av eleverna inte väljer alternativet ”det stämmer precis” är eleverna på den katolska skolan rätt islamofobiska av sig, i annat fall hade majoriteten av eleverna valt ”det stämmer ganska bra” eller att det stämmer precis”. Både Sander och Gardell hade förklarat detta som islamofobi då eleverna återigen visar spår av islamofobiska åsikter då man tar avstånd från att svara att detta påstående stämmer ganska bra eller precis.

Ett påstående som majoriteten av eleverna svarat positivt på är påståendet ”det borde vara förbjudet för muslimer att få rösta i politiska val” då bara 1,9 % av eleverna valt att detta påstående stämmer ganska bra. Här visar de flesta eleverna på den katolska skolan att även muslimer är lika mycket värda som andra människor och bör ha rätten till att rösta i politiska val. Ungdomarna som svarat på enkäterna till Otterbecks och Bevelanders visar på samma resultat vilket visar att många ungdomar har en positiv attityd när det gäller alla människors rätt till rösträtt vid politiska val. Även påståendet ”muslimer går inte att lita på” visar på positiva attityder bland eleverna på den katolska skolan trots att 8,8 % visar en negativ attityd och menar att det inte går att lita på muslimer. Byggandet av moskéer skapar negativa attityder bland eleverna på katolska skolan. En del av eleverna menar att muslimerna ska ha rätten till att bygga deras religiösa lokaler men majoriteten av eleverna skriver en hel del negativa saker om moskéer. Dessa kommentarer är fördomar om muslimer och moskéer. Exempelvis att muslimer bränner upp sina egna moskéer eller att svenskar aldrig skulle få bygga kyrkor i deras hemländer där islam är representerad. Detta är som sagt bara tankar som inte stämmer som eleverna skriver upp men även det resulterar i islamofobi bland eleverna på den katolska skolan. Här visar eleverna på att de inte har tillräckligt med kunskap om moskéer, muslimer och faktumet att det byggs kyrkor i muslimska länder och kanske är det här som det brister. Får eleverna lära sig om att det byggs kyrkor i länder där majoriteten är muslimer, kan de förutfattade meningarna bland eleverna försvinna och islamofobin minska.

Majoriteten av eleverna (50,9%) på den katolska skolan skulle inte kunna tänka sig att bo granne med en moské och 28 % av eleverna kan tänka sig att bo granne med en moské. Anledningen till att majoriteten av eleverna inte vill bo granne med en moské är för att de menar att det för en massa oljud och att de känner sig obekväma med muslimer runt omkring sig. Med oljud menar de att det kommer ske böneutrop fem gånger om dagen. Återigen handlar det om förutfattade meningar och okunskap bland eleverna på den katolska skolan. Varendra elev som väljer att de inte vill bo granne med en moské har angett böneutrop som en

anledning till att inte bo granne med en moské. Den enda moskén som tillåter böneutrop i nuläget är moskén i Fittja och det sker inte fem gånger om dagen utan endast på fredagar vid fredagsbönen. År 2014 undersökte Hanna My Falk och Matilda Jakobsson detta med byggandet av moskéer och hur stor del av befolkningen i Sverige som är emot det.

Anledningarna är många men de vanligaste förklaringarna är att man borde bevara Sverige svenskt, att man inte ska låta andra religioner ta över och att det kommer ske en spridning av islam i Sverige. Falk och Jakobsson har undersökt negativa attityder gentemot byggandet bland social media. De har hittat tio namninsamlingar som är emot byggandet av moskéer i Sverige och bara en namninsamling som är för det. På Facebook är det fler som anslutit sig än skrivit under i namninsamlingarna. Det finns en grupp som har över 70000 medlemmar (Falk, Jakobsson, 2014:16). När det kommer till frågan om böneutrop är det inte bara eleverna på katolska skolan som är skeptiska utan det går att finna en ganska stor negativitet bland vår svenska befolkning där många menar att böneutrop inte är en del av Sveriges kultur.

Ser man på resultatet av undersökningar visar majoriteten av eleverna en positiv attityd av muslimer och islam. Däremot finns det en grupp av elever som visar en negativ attityd och som enligt Gardell och Sander kan förklaras som islamofobi. Dessa elever som visar en negativ inställning och attityd gentemot muslimer och islam särbehandlar, diskriminerar och kränker muslimer och islam. Eleverna skriver bland annat att muslimer är terrorister, dåliga människor och tjuvar vilket kan uppfattas som kränkande och generaliserande av muslimer. Egenskaper har ingenting med religion att göra men jag antar att detta är något som media påverkat eleverna om. Vidare anklagar eleverna muslimerna för det som händer i västvärlden vilket även Gardell menar att det tenderar på islamofobi. Däremot uppfattar jag inte att eleverna på den katolska skolan visar på en större rädsla gentemot islam och muslimer om man bortser från den minoriteten av elever som skriver att de är rädda att islam kan spridas i Sverige och att detta påverkar befolkningen på ett negativt sätt. Här visar eleverna på en rädsla som enligt Gardell kan förklaras som en fobi och att eleverna är rädda. Dock utvecklar inte eleverna sina svar och därför blir det svårt att veta vad de menar med att islam kan spridas i Sverige och på vilket sätt de kan bli påverkade. De negativa attityderna bland eleverna på den katolska skolan visar på avsmak och avsky mot muslimer och islam. Därför kan dessa negativa attityder och tankar bland eleverna anses vara islamofobiska på den katolska skolan. En minoritet kränker, särbehandlar, exkluderar och diskriminerar muslimer och islam. I min mening och med hjälp av Gardells definition av islamofobi kan jag dra

slutsatsen att min undersökning visat att en minoritet av eleverna på den katolska skolan är islamofobiska.

Skolan är en plats där olika kulturer möts och resultatet av min undersökning visar att alla elever har utrikesfödda föräldrar. Därför kan man säga att skolan är en mångkulturell plats där alla dessa elever på den katolska skolan möts och delar med sig av sina bakgrunder, kulturer och traditioner. Eleverna på den katolska skolan har även en gemensam nämnare, vilket är deras tro. Den katolska tron som binder de tillsammans och detta leder till att det inte blir en mötesplats mellan katoliker och andra elever som har en annan religiös tillhörighet, exempelvis muslimska elever. Detta påpekar Göran Larsson men även Mattias Gardell där båda författarna menar att för att dessa fördomar, förutfattade meningar och rädslor gentemot islam och muslimer ska försvinna måste muslimer och katoliker mötas. Detta kan förklara de negativa attityderna bland eleverna på den katolska skolan och detta är kanske något som även skolan och lärarna kan tänka på. Många fördomar är baserade på okunskap och lösningen är oftast att ge mer kunskap och våga prata om saker och ting.

Resultatet av min studie skiljer sig på så sätt att de katolska skolungdomarna har andra åsikter och tankar än ungdomarna som svarat på Otterbecks och Bevelanders undersökning.

Ungdomarna på den katolska skolan hävdar en hel del om muslimer och islam som inte är sant. Nu är frågan vad detta kan bero på? Jag finner flera anledningar till detta beteende hos eleverna på den katolska skolan. För det första tror jag att det handlar om att inte eleverna får tillräcklig kunskap om just islam och muslimer. Det kanske beror på att religionsundervisningen inte behandlar islam särskilt mycket vilket även kom fram under intervjuens gång med eleverna. Jag tror att mer kunskap leder till att fördomar minskar och i detta fall med eleverna finner man en kunskapsbrist. Detta har resulterat att eleverna har en massa förutfattade meningar om muslimer och islam.

En annan anledning som jag anser är en bakomliggande faktor till resultatet av min undersökning är att det inte finns en mötesplats mellan icke-muslimer och muslimer på skolan. Gardell menar att förutfattade meningar och fördomar kan minskas när man får ny information eller när man till exempel träffar muslimska personer och får en helt annan bild än den man har. Majoriteten av eleverna på den katolska skolan har en kristen bakgrund och många påstår i undersökningen att de inte har vänner som är muslimska. Därför kan detta vara en förklaring till islamofobin i den katolska skolan. Finns det en mötesplats mellan muslimer

och de katolska eleverna är jag övertygad om att de lär sig om varandra och på så sätt minskar även fördomarna bland eleverna.

Resultatet visar även att fler flickor mer intoleranta än pojkar gentemot muslimer och islam medan Otterbecks och Bevelanders forskning visar att pojkar är mer intoleranta än flickor. Att resultatet skiljer sig på den katolska skolan kan handla om majoriteten av flickorna har föräldrar som är mindre utbildade och inte har en akademisk utbildning. Otterbeck och Bevelander menar att elever som har föräldrar med en högre eller akademisk utbildning visar på en positiv inställning till muslimer och islam (Otterbeck, Bevelander, 2006:43). Därför kan även detta vara en bakomliggande faktor till att flickor är mer intoleranta än pojkar gentemot muslimer och islam då de har föräldrar med lägre utbildning. Jag antar att det handlar om att elever som har föräldrar med akademisk utbildning har mer att bidra med genom att de är mer involverade i elevers skolgång samt arbete i skolan. Forskning visar att elever som har föräldrar med akademisk utbildning har bättre skolresultat än elever med föräldrar som är lågutbildade. Det handlar om att eleverna tar efter sina föräldrar och deras tankar samt åsikter om olika frågor, även när det kommer till frågan om islam och muslimer.

Sedan tror jag även att media påverkar elevers tankar och åsikter. Tidningar samt social media som Twitter och Facebook har en stor inverkan på dagens ungdomar idag. Det skrivs väldigt mycket i dessa plattformar som inte är sant och det handlar om fördomar som även kan förklaras som islamofobiska åsikter. Därför tror jag att eleverna på den katolska skolan tar efter det som står i tidningar samt sociala medier. Den bilden sociala medier förmedlar brukar oftast påverka elever som till exempel inte lärt sig vara källkritiska och inte kan skilja på vad som rätt och vad som är fel. Att vara källkritisk innebär att man granskar den informationen man hittar och bedömer trovärdigheten i det. Eleverna på den katolska skolan gör nog inte detta utan tror nog på allt de läser och hör i media. Därför är det viktigt som lärare att prata om att vara källkritisk med eleverna och understryka hur viktigt det är att bedöma trovärdigheten i det man läser samt att granska det. På så sätt lär sig eleverna att söka rätt information som stämmer och även sälla bort information som inte stämmer.

10 Slutdiskussion

Majoriteten av eleverna på den katolska skolan har en positiv attityd mot islam och muslimer. Dock framgår det av intervjuerna med eleverna samt enkätundersökningar att det finns en grupp av elever som visar på negativa attityder gentemot muslimer och islam. Sedan ökar även dessa negativa attityder när det kommer till frågor som rör sig kring muslimers

rättigheter i vårt samhälle, exempelvis rättigheten till böneutrop. Vad även resultatet visar är att elever med föräldrar som har en akademisk utbildning är mer toleranta än elever med föräldrar som är lågutbildade. Vidare visar resultatet att elever som härstammar från muslimska länder eller har vänner som är muslimer är mer toleranta än elever som inte har någon slags koppling till muslimer eller islam. Alltså spelar den socioekonomiska biten en stor roll när det kommer till elevers inställning gentemot muslimer och islam.

Att islamofobin ökar i Sverige är ingen nyhet och att denna undersökning visar att det finns islamofobiska åsikter bland elever på en katolsk skola visar även spridningen av islamofobi i yngre åldrar. Det visar även hur viktigt det är att skolan och lärarna arbetar mot detta. Men vad kan läraren göra? Är det möjligt att bli kvitt med dessa islamofobiska åsikter bland eleverna?

En lösning kan vara att våga gå i dialoger med elever om olika religioner och vad de står för. Det räcker inte räkna upp fakta och se religion som utomstående. Utan det viktiga är att man diskuterar och ifrågasätter saker och ting inom religionerna. Forskning visar på att många lärare undviker detta för att inte hamna i konflikt men detta leder bara till förvirring bland elever och i detta fall även förutfattade meningar eller fördomar som kan resultera i islamofobi.

Det viktiga är att som lärare bryta ner dessa stereotypa bilder som finns av islam och muslimer. Som blivande religionskunskapslärare är det ytterst viktigt att tänka på vad för bild jag förmedlar till eleverna men även att informera eleverna om att det inte finns en rätt islam utan flera tolkningar. Olika människor tolkar religionen på olika sätt, jag kan därför ha fem elever som är muslimer men som till exempel firar olika högtider på olika sätt. Därför är det viktigt att jag informerar mina elever att det inte finns ett rätt sätt att fira en högtid, utan att det finns en mångfald inom alla religioner.

Men vart kommer dessa negativa attityder ifrån? Resultatet från enkätundersökningen visar bland annat fördomar och förutfattade meningar bland eleverna på katolska skolan. Vi kan anta att dessa negativa attityder kan skapas från media, främst social media då det skrivs väldigt mycket dåligt och saker som inte stämmer. Sedan kan vi även anta att eleverna tar efter sina föräldrar och vad som sägs hemma. Det är oftast där allt börjar. Vad kan man dra för slutsats då? Att media spelar en stor roll i detta men även den miljön eleverna befinner sig i.

Skolan har en viktig roll i detta och S:t Eriks katolska skola har en hel del att arbeta med. För att motverka detta behöver jag som blivande lärare men även lärare som är verksamma idag,

att prata mer, föra dialoger, våga ifrågasätta och diskutera elevernas uppfattningar kring islam och muslimer. Det är på så sätt man får bort fördomar bland oss människor.

11 Sammanfattning

I denna uppsats har jag undersökt attityder gentemot islam och muslimer bland elever på en katolsk skola i Stockholm. Det visar sig att det är vanligt i andra europeiska länder att muslimska elever väljer att studera på katolska skola för de skolorna anses ha högre tolerans mot religion samt hög status. Eftersom det inte finns tidigare forskning där man har undersökt attityder gentemot muslimer och islam i en katolsk skola valde jag att undersöka detta.

Syftet är att undersöka attityder mot islam och muslimer bland högstadiееlever i den katolska skolan i Stockholm. Idealt sett ville jag undersöka alla katolska skolor i Sverige men eftersom jag måste begränsa mig har jag valt att undersöka attityder i en katolsk skola. Genom enkätundersökningar samt intervjuer i relation till tidigare forskning och undersökningar har jag kommit fram till ett resultat. Resultatet har jag sedan analyserat med hjälp av Gardells definition av islamofobi för att undersöka om attityderna bland eleverna visar på islamofobiska ståndpunkter och åsikter. Resultatet visar att majoriteten av eleverna är positiva gentemot muslimer och islam men däremot finns det en grupp av elever som har negativa attityder mot muslimer och islam. De negativa attityderna ökar hos eleverna när det kommer till muslimers rättigheter eller det kollektiva, exempelvis att bygga moskéer eller få tillåtelse till att ha böneutrop. I resultatet framgår det även att elever som har föräldrar med akademisk utbildning är mer toleranta än elever med föräldrar som är lågutbildade. Toleransen mot muslimer och islam ökar även hos de som kommer från länder med muslimsk bakgrund men även de som har muslimska vänner.

Den katolska skolan i Stockholm grundades 1967 och är en skola som bedriver en kristen profil. Skolans elever representerar en kulturell mångfald och därför vill skolan att eleverna respekterar varandra. Ändå har skolan stora problem då en del elever visar på främlingsfientliga tendenser och negativa attityder mot folkgrupper och religioner.

12 Källförteckning

Tryckta källor

Gardell, Mattias (2010). *Islamofobi*. Stockholm: Leopard

Larsson, Göran & Sander, Åke (2007). *Islam and Muslims in Sweden: integration or fragmentation? : a contextual study*. Berlin: Lit

Larsson, Göran (2006). *Muslimerna kommer: tankar om islamofobi*. Göteborg: Makadam

Lövheim, Mia. & Bromander, Jonas. (red.) (2012). *Religion som resurs? existentiella frågor och värderingar i unga svenskars liv*. Johanneshov: TPB

May, Tim (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur

Ring, Jonas & Morgentau, Scarlett (2004). *Intolerans: antisemitiska, homofobiska, islamofobiska och invandrarfientliga tendenser bland unga*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

Sander, Åke (1995). Islam i Sverige: om invandrares fördomar mot svenska och svenskars fördomar mot invandrare. *Invandring och ungdomsopinion / redaktörer: Charles Westin och Titti Hasselrot*. S. 71-88

Shadid, Wasif Abdelrahman & van Koningsveld, Pieter Sjoerd. (2006). *Islamic Religious Education in the Netherlands*, European Education

Elektroniska källor

Brundin, Sofia (2006). *Snälla och dumma muslimer- en studie om femtonåringars inställning till muslimer och islam*.

Tillgänglig på internet: <http://dspace.mah.se/handle/2043/3526>

Muslija, Amila (2013). *Gymnasielevens attityder gentemot muslimer. En jämförelse av ett studieförberedande program och ett yrkesprogram*.

Tillgänglig på internet: <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:629844/FULLTEXT01.pdf>

Nationalencyklopedin, attityd, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/attityd>, hämtad 2015-01-05

Nationalencyklopedin, mångkulturell, <http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/mångkulturell>, hämtad 2015-01-05

Otterbeck, Jonas & Bevelander, Pieter (2006). *Islamofobi: en studie av begreppet, ungdomars attityder och unga muslimers utsatthet*. Stockholm: Forum för levande historia

Tillgänglig på Internet: <http://www.levandehistoria.se/files/islamofobi.pdf>

Skolverket (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/laroplan/curriculum.htm?tos=GR>

SST (2014) *Främlingsfientliga handlingar mot trossamfund*. [Elektronisk resurs]

Tillgänglig på Internet:

http://www.sst.a.se/download/18.2fd784f81498e7bc198f3e27/1415783087001/ffattacker_hela_rapport.pdf

Svensson, Jonas & Arvidsson, Stefan (red.) (2008). *Människor och makter [Elektronisk resurs] : en introduktion till religionsvetenskap*. Halmstad: Högskolan i Halmstad

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hh:diva-2055>

S:t Eriks Katolska skola : www.sterikskatolskaskola.se

Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer*

Tillgänglig på internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

13 Bilagor

Hej!

Mitt namn är Evangalin Fernando och jag har tidigare varit elev på S:t Eriks Katolska skola. För närvarande läser jag till gymnasielärare i religion och samhällskunskap på Södertörns Högskola. Denna termin skriver jag min C-uppsats i religionsvetenskap och jag har valt att skriva om ungas attityder gentemot muslimer och islam. Till min uppsats kommer jag därför behöva göra enkätundersökningar bland elever i högstadiet och eventuellt intervjuer. Alla svar kommer att vara anonyma.

Anledningen till att jag har valt att göra enkätundersökningen på den katolska skolan, är för att jag dels har gått där men även för att katolska skolor har ett bra rykte. Det är till exempel vanligt i Holland att elever med muslimsk bakgrund går i katolska skolor just på grund av att de har hög status och att de skolorna är mer toleranta för religioner.

De som är intresserade kommer naturligtvis få ta del av resultatet av min enkätstudie. För att jag ska kunna göra enkätundersökningen bland eleverna behöver jag er förälders tillåtelse. Känner ni att ni **inte** vill att ert barn ska delta får ni kryssa för här nedan.

Tack på förhand!

Evangalin Fernando

Namn:

Jag vill **inte** att mitt barn deltar i enkätundersökningen